Hukuk Bölümü 2001/90 E., 2001/99 K.

- **İŞ KANUNU KAPSAMINDA ÇALIŞAN PERSONEL**
- **ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDA BULUNAN THY**
- **ZORUNLU EMEKLİLİĞİ ÖNGÖREN İŞLEMİN İPTALİ**

- 1475 S. İŞ KANUNU (14. maddesi yürülükte) [Madde 13]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 10]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 12]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 13]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 27]
- 4046 S. ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARI HAKKINDA KANUN "KANUN NO" - "R.G.NO" - "YAYIM TARİHİ"
- 5521 S. İŞ MAHKEMELERİ KANUNU [Madde 1]

"İçtihat Metni"

OLAY : Türk Hava Yolları A.O.'da hizmet akdi ile çalışan ve HAVA-İŞ Sendikasının üyesi olan davacı, emeklilik aylığına hak kazandığı dikkate alınarak 30.7.1993 tarihine kadar dilekçe vererek emekliliğini talep etmemesi halinde 1475 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre hizmet akdinin bildirimli olarak feshedileceği yolundaki Ortaklık Yönetim Kurulu kararının 27.7.1993 gün ve 5859 sayılı yazı ile bildirilmesi nedeniyle verdiği dilekçe üzerine, 13.8.1993 tarihi itibariyle emekliye ayrılmıştır.

Davacı, zorunlu emekliliği öngören 27.7.1993 gün ve 5859 sayılı işlemin iptali istemiyle, 3.12.1993 gününde idari yargı yerinde dava açmıştır. İSTANBUL 2. İDARE MAHKEMESİ'nce, 8.12.1993 gün ve E: 1993/1533, K: 1993/1434 sayı ile, kesin ve yürütülmesi gerekli bir işlem bulunmadığı gerekçesiyle, inceleme olanağı bulunmayan davanın reddine karar verilmiş; bu karar, davacının temyiz istemi üzerine DANIŞTAY ONİKİNCİ DAİRE'nin 25.3.1998 gün ve E: 1996/1638, K: 1998/916 sayılı kararıyla, yönetim kurulu kararının idarenin takdir yetkisi içinde, hukuksal sonuç doğuran ve kesin ve yürütülmesi zorunlu bir idari işlem niteliğinde olduğunun anlaşıldığı gerekçesiyle, dosya tekemmül ettirilerek yeniden karar verilmek üzere bozulmuş; davalı THY A.O. vekilinin karar düzeltme isteği de aynı DAİRE'nin 15.2.2000 gün ve E: 1998/2540, K: 2000/747 sayılı kararıyla reddedilmiş; İSTANBUL 2. İDARE MAHKEMESİ'nce 11.7.2000 gün ve E: 2000/755 sayı ile, Danıştay bozma kararına uyulmak suretiyle usuli işlemlere geçilmiştir.

Davalı THY A.O. vekilince, birinci savunma dilekçesinde, 4046 sayılı Yasa kapsamında bulunan ve Türk Ticaret Kanununa tabi olarak ticari faaliyet yürüten Ortaklık ile 1475 sayılı İş Kanununa göre istihdam edilen davacı arasındaki ilişkinin özel hukuk ilişkisi olduğu ileri sürülerek görev itirazında bulunulmuştur.

İSTANBUL 2. İDARE MAHKEMESİ; 7.11.2000 gün ve E: 2000/755 sayı ile, İdare Hukukunda ve yargı içtihatlarında idari işlemlerin, idare tarafından bir kamu hizmetinin yürütülmesi dolayısıyla kamu gücü kullanılarak tek taraflı iradeyle tesis edilen kesin ve yürütülmesi zorunlu işlemler olarak tanımlandığı ve bu tür işlemlere karşı açılan davaların idari yargının görev alanına girdiğinin vurgulandığı; davacı hernekadar 1475 sayılı İş Kanununa tabi ve bir hizmet akdine dayalı olarak istihdam edilmekle beraber, dava konusu işlem işçi- işveren arasında bir iş uyuşmazlığı sonucu tesis edilmeyip, Kurumun personel sayısında bir indirime giderek ekonomik yapısını düzeltmek ve böylece kamu yararı ve hizmet gereklerine öncelik vermek amacıyla davacı hakkında tek taraflı ve kamu gücünü kullanarak emekliliğe sevketme iradesini ortaya koyduğu kesin ve yürütülmesi gerekli nitelikte bir idari işlem tesis edilmiş olduğundan, bu işleme karşı açılan davanın idare mahkemesinde görülmesinin gerektiği gerekçesiyle, davalı Ortaklığın görev itirazını reddederek görevlilik kararı vermiştir.

Davalı THY A.O. vekilince, süresi içinde verilen dilekçe ile, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine, İstanbul 2. İdare Mahkemesi'nin 11.5.2001 gün ve E: 2000/755 sayılı kararı ile, itiraz ve başvuru dilekçesi ile idari yargı dosyası Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Davalı Türk Hava Yolları A.O.'nın, 233 sayılı KHK. ile kurulmuş bir kamu iktisadi kuruluşu iken Bakanlar Kurulunun 28.8.1990 gün ve 90/822 sayılı kararı ile 3291 sayılı Yasaya göre özelleştirilmesine karar verilmiş olup, halen 4046 sayılı Yasa'nın 4/f. maddesine göre yönetimi ve denetimi Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ait bulunduğu ve sermayesindeki kamu payı %50'nin altına düşmediğinden kamusal niteliğini koruduğu; davacının ise, davalı Ortaklıkta özel hukuk hükümlerine tabi bir hizmet akdi ile kapsam içi ve sendika üyesi olarak çalışmış olduğu; dava konusu işlemin, davalının hizmet akdini sona erdirme isteğinden ibaret olduğu; nitekim, hizmet akdinin sona erdirilmesi konusunda ortaklık tarafından getirilen iki öneriden davacının emekliye ayrılmayı tercih ederek hizmet akdinin sona erdirilmesi üzerine, davalı Ortaklık tarafından hizmet akdinin seçimlik olarak sona erdirilmesi yolundaki işlemin iptali için dava açtığı; davalı Ortaklık hernekadar kamusal nitelikte olsa da, taraflar arasında bulunan hizmet akdi özel hukuk hükümlerine tabi bir akit olduğundan yargısal denetiminin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde yapılmasının gerektiği; öte yandan, davacının kapsam içi personel olması nedeniyle Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 22.1.1996 gün ve E: 1995/1, K: 1996/1 sayılı ilke kararının kapsamı dışında kaldığı gerekçesiyle, adli yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış olup, 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre görev konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesi'nden istemiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, Danıştay Başsavcısından yazılı düşüncesi istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Özelleştirme kapsamında bulunan ya da bulunmayan kamu iktisadi kuruluşlarında 1475 sayılı Kanuna tabi ve sendika üyesi olarak toplu iş sözleşmesinden yararlanarak çalışan (kapsam içi) personelin kurumları ile aralarında doğan uyuşmazlıkların, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 22.1.1996 gün ve E: 1995/1, K: 1996/1 sayılı ilke kararının kapsamı dışında olup, özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğu; olayda, davalı Ortaklıkta kapsam içi statüde görev yapan ve sendika üyesi olup toplu iş sözleşmesi hükümlerinden yararlanan davacı ile Ortaklık arasında, 1475 sayılı Kanun hükümlerine göre düzenlenmiş hizmet akdi bulunduğu anlaşıldığından, bu hizmet akdinin sona erdirilmesine ilişkin uyuşmazlığın adli yargıda görülmesinin gerektiği; bu nedenle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre yaptığı başvurunun kabulü gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Dr. Mustafa KILIÇOĞLU, Ümran SAYIŞ, Bekir AKSOYLU, Mustafa BİRDEN, Turgut ARIBAL ve Hıfzı ÇUBUKLU'nun katılımlarıyla yapılan 24.12.2001 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının adli yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve Danıştay Başsavcısının davada adli yargının görevli bulunduğuna ilişkin düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mustafa EKİNCİ ile Danıştay Savcısı Emin Celalettin ÖZKAN'ın yazılı düşünceler doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

USULE İLİŞKİN İNCELEME:

Başvuru dilekçesi ve ekleri üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, davalı THY A.O.'nca anılan Yasa'nın 10. maddesinde öngörülen şekilde görev itirazında bulunulduğu ve 12. maddede öngörülen süre içinde başvurulduğu, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Yasa'da öngörülen usul ve yönteme uygun biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık görülmemiş, esas inceleme yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

ESASA İLİŞKİN İNCELEME:

Dava, emeklilik aylığı almaya hak kazanan işçi statüsündeki personelin emekliye ayrılmaması halinde hizmet akdinin bildirimli olarak feshedileceği yolundaki Ortaklık işleminin iptali istemiyle açılmıştır. Türk Hava Yolları A.O., 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi bir Kamu İktisadi Kuruluşu iken, Bakanlar Kurulunun 22.8.1990 tarih ve 90/822 sayılı kararı ile 3291 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre özelleştirilmesine karar verilmiş olup; halen 4046 sayılı Yasa hükümlerine göre, sermayesindeki kamu payı %50'nin altına düşünceye kadar yönetimi ve denetimi Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ait olan, dolayısıyla kamu kurumu niteliğini koruyan bir kuruluştur. Davacı ise, davalı Ortaklıkta 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerine tabi hizmet akdine dayalı olarak ve üyesi bulunduğu HAVA-İŞ Sendikası ile işveren arasında akdedilmiş toplu iş sözleşmelerinden yararlanarak çalışmış olması nedeniyle "işçi" ya da bir başka adlandırmaya göre (toplu iş sözleşmesinin kapsamına girmesi nedeniyle) "kapsam içi personel" statüsünü taşımış bir kişidir.

Bu duruma göre, davalı Ortaklık ile davacı arasındaki hukuki ilişki, İş Kanunu'na tabi hizmet sözleşmesine dayalı olarak kurulmuş bir özel hukuk ilişkisi niteliğini taşıdığından, davacıya kendi isteğiyle emekliye ayrılması seçeneği sunularak, aksi takdirde İş Kanunu'nun 13. maddesinde işverene tanınan bildirimli fesih hakkının kullanılacağı yolundaki akit taraf iradesinin duyurulmasından ibaret bulunan dava konusu işlemin, Ortaklığın yetkili organı tarafından tesis edilmiş bir özel hukuk işlemi olduğunun kabulü gerekir. Aksine bir düşünce, işverenin salt bir kamu kurumu olması nedeniyle, statü hukukuna tabi olmayan personeli hakkındaki tüm yazılı irade beyanlarının idari işlem niteliğinde görülerek, özel hukuk alanına dahil bulunan uyuşmazlıkların da idari yargı denetimine tabi kılınması sonucunu doğurur. Öte yandan, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin, 1.3.1996 tarih ve 22567 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 22.1.1996 günlü, E: 1995/1, K: 1996/1 sayılı "özelleştirme kapsamında bulunan ya da bulunmayan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde sözleşmeli veya kapsam dışı personel statüsünde çalışanların kurumlarıyla ilişkilerinden doğan anlaşmazlıkların idari yargı yerinde çözümlenmesi" yolundaki İlke Kararı, "kapsam içi personel" statüsünde çalışmış olan davacı ile Ortaklık arasındaki anlaşmazlığı kapsamamaktadır. Belirtilen tüm bu hususlara göre ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesi ile, İş Kanununa göre işçi sayılan kimselerle işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya İş Kanununa dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesiyle İş Mahkemelerinin görevli kılınmış olması karşısında, işçi (kapsam içi personel) olan davacı ile işvereni arasında iş akdinden doğan davanın görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının başvurusunun kabulü ile İstanbul 2. İdare Mahkemesi'nce verilen görevlilik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının başvurusunun KABULÜ ile, İstanbul 2. İdare Mahkemesinin 7.11.2000 gün ve E: 2000/755 sayılı GÖREVLİLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 24.12.2001 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ İLE karar verildi.